

ЛЮДИНА ЯК ТВОРЕЦЬ, ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ІНСТРУМЕНТ

Дашенков Д.С.

Науковий керівник – д.філос.н., проф. Штанько В. І.

Харківський національний університет радіоелектроніки

61166, Харків, пр. Науки, 14, каф. філософії, тел.: (057)7021-465

e-mail: dmytro.dashenkov@nure.ua

Modernity is characterized by mass artificial intelligence creation and adoption. Human generates new knowledge during the thinking processes by building causal connections between facts. AI is not capable of such generation since it operates with static data and not interrelated concepts. Intuition is accessible to AI, but causal clauses are not, while human can apply both these kinds of perception and information generation. Human remains the sole creator and subject of knowledge, while AI is our information generation instrument.

В кінці ХХ та на початку ХХІ століття людство досягло значних проривів у розвитку обчислювальної техніки. У другому десятилітті ХХІ століття цей розвиток привів до масового створення та використання штучного інтелекту (надалі — ШІ). Обсяг задач, які вирішуються за допомогою ШІ, зростає. Можна стверджувати, що практично в будь-якій сфері, де застосовується комп'ютерна техніка, застосовується і ШІ.

ШІ застосовується людьми як спосіб отримання нової інформації швидше, точніше і дешевше, ніж це може зробити людина. В цій роботі розглядається саме ШІ, націлений на продукування нової інформації в певній сфері. Так званий загальний ШІ, тобто такий, що повністю мімікрує під мисленевий процес людини і може застосовуватися в багатьох не пов'язаних між собою сферах, залишається лише теоретичною можливістю, недосяжною із поточним станом науково-технічного розвитку, а тому не розглядається.

Тим не менш, вузькоспеціалізований ШІ є ефективним у задачах, які раніше вважалися під силу лише людині з її розумом, інтуїцією та чуттєвістю. Постає питання: чи не втрачає людина унікальний статус творця, віддаючи все більше інтелектуальних задач комп'ютерам?

Для того, аби зрозуміти роль людського в системі координат, в якій існує ШІ, треба більш точно окреслити можливості сучасного ШІ. Як приклад, візьмемо сферу комп'ютерного зору та розпізнавання об'єктів на фото та відео. В останні роки було розроблено ряд моделей ШІ, що з високою точністю, близькою до точності агентів-людей, розпізнають велику кількість категорій об'єктів. Наприклад, один із найбільших наборів даних ImageNet налічує близько 20 тис. категорій. Моделі навчаються, переглядаючи велику кількість зображень певної категорії та зберігаючи певні характеристики цих зображень. Після навчання модель може знаходити на нових зображеннях об'єкти із тих самих категорій.

Важливо зазначити, що модель не може розпізнавати об'єкти категорій, яких не було в тренувальному наборі даних, оскільки архітектура такої моделі просто не дозволяє продукувати вихідний сигнал, що означав би щось, окрім однієї з похідних категорій.

Цей недолік в роботі моделі викликаний ключовою різницею між людиною та ШІ. Моделі ШІ обробляють інформацію, спираючись на попередньо отриману інформацію, подібно до того, як людина спирається на емпіричний досвід. Проте, людина інтерналізує інформацію, перетворюючи її на знання, тоді як ШІ зберігає інформацію в її «сирому» вигляді. Досвід сприяє породженню в людині знання. Під час мисленевих процесів, усвідомлених та навмисних чи підсвідомих та автоматичних, людина із знань генерує нові знання, будуючи причинно-наслідкові зв'язки. ШІ не здатен на таке створення, адже оперує не концепціями, а лише статистичними даними.

Знання і розуміння є результатом процесу пізнання [1]. Отже, можна вважати, що знання є версією інформації, яку прийняв індивід. Сама по собі інформація є набором тверджень, тоді як знання мають контекст, можуть набути емоційного окрасу, отримати оціночне судження, що неможливо відокремити від цих знань, але не є частиною похідної інформації. Очевидно, знання належать носію і не можуть бути точно передані іншому індивіду. При передачі інформації від особи до особи, знання, що має адресат, формує нові знання, що можуть відрізнитися від знань адресанта.

Процеси тренування ШІ подібні до процесів, що протікають в розумі людини, створюючи в людині інтуїтивне знання. Ця схожість виражається в тому, що і людська інтуїція, і ШІ ґрунтуються на отриманому досвіді, а не на причинно-наслідковому зв'язку. Ця схожість підкреслюється дослідженнями, що проводять паралелі між ШІ та людської інтуїцією [2]. Тобто, можна стверджувати, що механізми, доступні ШІ, аналогічні механізмам інтуїції. При цьому, ШІ не здатен формувати причинно-наслідкові зв'язки, в той час як людині доступні обидва методи сприйняття та генерування інформації, що дає нам значну перевагу в порівнянні із ШІ.

Отже, не дивлячись на значний успіх ШІ у вирішенні великої кількості завдань інтелектуального характеру, людина залишається єдиним творцем та суб'єктом знань, тоді як ШІ є інструментом людини для генерування інформації.

Перелік джерел

1. M. Steup, R. Neta. Epistemology // Zalta, Edward N. (ed.), The Stanford Encyclopedia of Philosophy, 2020
2. O. Diaz-Hernandez, V. J. Gonzalez-Villela. Analysis of Human Intuition Towards Artificial Intuition Synthesis for Robotics , 2017